

Een plusprogramma voor het schoolvak Nederlands

Veel schoolvakken hebben zogenaamde plusprogramma's, maar Nederlands tot voor kort nog niet. Vanaf september 2019 is er PlusNederlands (<plusnederlands.nl>), een website die tot doel heeft leerlingen – over de volle breedte van vmbo tot vwo – te stimuleren in aansluiting op het schoolvak Nederlands verder de diepte in te gaan. Het plusprogramma wil ze aanvullende vragen voorleggen én leren stellen over de Nederlandse taal en cultuur. PlusNederlands bestaat uit drie onderdelen:

Olympiade: een jaarlijkse wedstrijd over de Nederlandse taal en Nederlandstalige culturen tussen Nederlandse en Vlaamse scholieren. Er is een voorronde in februari, waarna een finaledag georganiseerd wordt waarop de deelnemers die als beste uit de voorronde kwamen, nog eens de krachten meten. Voordat ze dat doen, krijgen ze extra instructie van onderzoekers. De opgaven in de Olympiade bestrijken een heel breed gebied: van 'taal en recht' tot vertaalkunde tot literaire theorie tot communicatieonderzoek.

Schrijfkademie: een leerschool voor alle leerlingen die meer willen halen uit lezen en schrijven. In die Schrijfkademie

vinden leerlingen verschillende typen oefeningen die ze steeds in circa twee uur kunnen maken, maar die ook in kleinere onderdelen op te breken zijn. Ze leren er in elk denkbaar genre verschillende schrijftechnieken te gebruiken – ook door bestaande literatuur goed te lezen – en ze leren zichzelf te monitoren en verbeteren als schrijver van moppen, partijprogramma's, pleidooien, Instagramgedichten et cetera.

Onderzoekslab: een onderzoeksplatform, specifiek bedoeld voor vwo 5/6-leerlingen die onderzoek naar de Nederlandse taal en cultuur willen leren doen. De leerlingen leren een onderzoeksvraag stellen, en onderzoek uit te voeren rond bijvoorbeeld 'meertaligheid in Nederland' of 'literatuur en het recht van spreken in Nederland'.

PlusNederlands is een initiatief van alle universitaire opleidingen Nederlandse taal en cultuur in Nederland. Die zien het animo voor het schoolvak Nederlands afnemen en willen lesmaterialen beschikbaar stellen die de nieuwsgierigheid, onderzoeksdrijf en creativiteit van leerlingen aanspreken.

Het plusprogramma is ontworpen in overleg met middelbareschool-

docenten en hun leerlingen die in de loop van 2018–2019 gepolst zijn over ideeën of zelfs al hebben meegeholpen aan de ontwikkeling van de onderdelen die nu op de website te vinden zijn. De Schrijfkademie haakt in op de wens van leerlingen om meer aan schrijven te doen. De Olympiade is er voor competitief ingestelde leerlingen die met hersenkrakers aan de gang willen. En het Onderzoekslab voor leerlingen die de grenzen willen helpen verleggen van wat neerlandici weten.

Niet alleen de leerlingen, maar ook docenten zijn de doelgroep van PlusNederlands. Doel is die docenten zo veel mogelijk te betrekken bij de verdere inhoudelijke invulling van het plusprogramma, maar ook om ze een instrument in handen te geven waarmee ze op hun eigen school het schoolvak Nederlands een ander aanzien kunnen geven. ■

Els Stronks

Neem voor meer informatie contact op met <info@plusnederlands.nl>, of mail direct met de coördinator van het programma, Els Stronks (<e.stronks@uu.nl>) om een bijdrage aan de ontwikkeling van PlusNederlands te leveren. Dat kan in de vorm van het testen van bestaand materiaal, maar ook het ontwikkelen van nieuw materiaal.

Foto's: Taalmuseum

TAALMUSEUM

Een eigentijds museum dat de kennis over en het enthousiasme voor taal bevordert

De Universiteit Leiden, de oudste universiteit van ons land, heeft als motto 'Praesidium Libertatis' ofwel *Bolwerk van de vrijheid*. Vrijheid begint met kennis, en kennis van talen draagt bij aan kennis van de wereld. Daarom wordt er al sinds haar oprichting in 1575 onderricht gegeven in de letteren, waaronder grammatica, dialectica en retorica. De eerste hoogleraar Nederlands was een Leidse hoogleraar en het eerste Nederlandse woordenboek werd er samengesteld. Ook nu nog worden er vele (kleine) talen bestudeerd, de universiteitsbibliotheek heeft een rijke collectie boeken en manuscripten in al die verschillende talen en het ICLON leidt onder andere eerstegraads taaldocenten op. De universiteit, die ook een maatschappelijke functie heeft, en de alsmaar internationalere, meertalige kennisstad Leiden hebben elkaar gevonden in de aandacht voor taal.

TAAL!

Kennis van wetenschappelijk onderzoek naar taal en cultuur op een laagdrempelige, activerende en aansprekende manier toegankelijk maken voor een breed publiek en samen mét dat publiek, dat is de missie van het in 2016 door de Universiteit Leiden opgerichte Taalmuseum. Samen met de gemeente Leiden, BplusC (Bibliotheek plus Centrum voor kunst en cultuur Leiden) en het Genootschap Onze Taal wil het Taalmuseum de kennis over en het enthousiasme voor alle talen bevorderen: wereldtalen en lokale talen, levende en dode talen, schrijftaal en spreektaal. Het Leidse museum streeft ernaar een landelijk publiek te bereiken, ook publiek 'dat (nog) niet behoort tot de taalliefhebbers of taalfanaten', maar wel interesse heeft in taalgebruik, cultuur en maatschappelijke ontwikkelingen. Het museum nodigt het publiek steeds na-

drukkelijk uit een bijdrage te leveren en samen een community te vormen.

Op de website <taalmuseum.nl> valt te lezen: 'Taal is overal. Taal vormt en verbindt onze levens en relaties. Ze beïnvloedt en verandert de wereld. Ten goede, ten kwade. En iedereen heeft er een mening over. Over toon en stijl, over spelling en grammatica, over meertaligheid en moertaal. We beheersen allemaal minstens een taal, veel mensen nog een tweede, en sommige meerdere talen. De grote verscheidenheid van talen in de wereld blijft fascineren.'

Het Taalmuseum is geen standaardmuseum, haar activiteiten spelen zich af op wisselende locaties, in de openbare ruimte, daar waar de taal is, altijd om ons heen. Het Taalmuseum is bovendien altijd voor iedereen digitaal toegankelijk. Op de site vind je informatie over het museum en over alle tot dusver gereali-

Muurgedicht 'Polder' van Wim Emmerik in de Hortus Botanicus in Leiden

seerde projecten, er is een pagina voor scholieren die een profielwerkstuk over alle verschillende aspecten van taal willen maken, er is een webwinkel met publicaties van het museum, en er is een prospectus voor (Leidse) geesteswetenschappers die hun kennis over taal zichtbaar willen maken voor het grote publiek.

Projecten

De afgelopen jaren vonden er diverse tentoonstellingen plaats, zoals *Vol van karakter: Chinees in Leiden* over de omgang van Chinezen met taal en hoe daar in Leiden onderzoek naar wordt gedaan. De tentoonstelling *Als muren spreken* ofwel 'wat betekenen de muurgedichten voor Leiden?' werd gehouden ter gelegenheid van de presentatie van de website over de

Leidse muurgedichten. Andere projecten kunnen resulteren in een magazine, een evenement of een festival. In 2017 werd zo een Gebarentaalfestival georganiseerd naar aanleiding van de onthulling in de Hortus Leiden van een heus Muurgedicht in Nederlandse Gebarentaal (<taalmuseum.nl/nl/muurgedicht-in-gebarentaal>). Ter gelegenheid van 350ste sterfjaar van Rembrandt laat het Taalmuseum in de expositie *De taal van Rembrandt: De kunst van het overtuigen* zien hoe deze kunstenaar retorische overtuigingsmiddelen gebruikte in zijn schilderijen.

Op 13 december 2019 viert het Taalmuseum *De vrolijke viering van het Nederlands*, een feest waarin de enorme rijkdom en verscheidenheid van het Nederlands centraal staan. De Nederlandse taal is van iedereen, en er

bestaat niet één juiste manier om taal te gebruiken: formele taal, nieuwe woorden, dialect, leenwoorden, straattaal, verhaspelingen, fouten, jargon, gebarentaal en braille, het maakt allemaal deel uit van het Nederlands.

In de aanloop naar het festival kunnen alle Nederlandssprekenden hun mooiste stukje Nederlands insturen, dus niet alleen mensen uit de twaalf provincies in Nederland, maar ook uit Vlaanderen, Suriname en het Nederlandssprekend Caribisch gebied. Stuur je favoriete woord, gedicht, boek, gezegde, zinsnede, wettekst, uitspraak of andere taaluiting. Zo ontstaat een verzameling fascinerende stukjes Nederlands die de inspiratie vormt voor de invulling van het festival (<taalmuseum.nl/nl/de-vrolijke-viering-van-het-nederlands>).

Muurgedichten

Vrijdenker Ben Walenkamp is een Leidenaar in hart en ziel. Als hartstochtelijk liefhebber van poëzie schilderde hij in 1992 illegaal een Russisch gedicht op een muur in de Klokteeg. Mét toestemming van de gemeente volgden al snel meer gedichten, gerealiseerd door de nieuw in het leven geroepen Stichting Tegen-Beeld. Tussen 1992 en 2005 werden er ruim honderd gedichten op Leidse muren geschilderd in bijna 40 talen en in diverse alfabetten. Van het begin af aan verlevendigen de muurgedichten de stad en trokken ze de aandacht van Leidenaren en toeristen. Zeg Leiden en je denkt aan de muurgedichten – poëzie op muren in vele verschillende talen.

Tot 2018 waren de ontmoetingen met de muurgedichten louter toevallig, je

liep ergens langs, je oog viel erop en je bleef er even bij stilstaan. Je werd al dan niet geraakt door het gedicht, wist wel of niet wie de auteur was, kon de taal of het vreemde alfabet niet begrijpen. En die toevallige ontmoetingen met poëzie gebeuren natuurlijk nog altijd. Maar nu zijn er ook (thematische) fiets- en wandelroutes langs de gedichten, bordjes met uitleg, soms met een vertaling, en met een QR-code, die je meeneemt naar een zeer uitgebreide website met meer achtergrondinformatie bij het gedicht en de auteur, en waar je zelfs een voordracht kunt beluisteren door een moedertaalspreker.

De prachtige tweetalige website <www.muurgedichten.nl> met een unieke verzameling poëzie waar je naar verwezen wordt, is ontstaan dankzij

de samenwerking tussen de Stichting Tegen-Beeld en het Taalmuseum en met de hulp van tientallen onmisbare vrijwilligers. De website draagt wezenlijk bij aan de populariteit van de muurgedichten: maandelijks trekt hij meer dan tweeduizend bezoekers. Al die informatie leent zich natuurlijk bij uitstek voor onderwijs in en over talen, literatuur en poëzie. Op het verlanglijstje staat nog de wens de pagina 'Educatie' te vullen met ideeën voor lessen en lesmaterialen. Helaas is dat nog niet van de grond gekomen. Heb jij daar suggesties voor en wil je meedenken? Neem dan contact op met <info@taalmuseum.nl>. GW ■

Wil je op de hoogte blijven van de activiteiten van het Taalmuseum, meld je dan aan voor de nieuwsbrief via <taalmuseum.nl/nl/contact>.